

Pastorie van Mastland, waarin Ds. Van Koetsveld zijn talent en zijn hart heeft blootgelegd, en eenmaal ook de Roomsche leer ter sprake bracht, ter gelegenheid, dat hij zijn wensch laat hooren om de begrafenis van zijner geloofsgenooten een weinig plechtiger te zien vieren? Ds. Van Koetsveld heeft wellicht zoo'n Roomsche kerkplechtigheid ter gelegenheid eener „beaarding” bijgewoond, en nu vindt hij reden, de Roomschen te prijzen om hunne eerbiedige behandeling der dooden, maar toch . . . de geheele tirade, ter zake dienende, heeft iets van eene bespiegeling uit de verte, met een weinig weezin bedruppeld. Desniettemin was de jonge auteur, Van Koetsveld, de gemoedelijkste der menschen!

Een jaar of vijf later, en de Utrechtsche, straks de Groningsche, theologie komt met een aftreksel der Tubingsche godgeleerdheid de vaderlandsche leer besprenkelen; er is theologisch liberalisme in aantocht, en de later zoo beroemde dichter der moderne theologie heeft reeds op de catechisatie-banken plaats genomen:

Gij Prediker, daar in de lucht,
Hebt gij dan geen woordje voor mij?

De jonge richting, strijdlustig gelijk al wat jong is, had weldra ook haar boek, haar roman; een roman van een hoogleeraar van middelbare jaren, prof. Van Limburg Brouwer, die met veel warmte het goed recht der modernen behartigde. Zijn boek *Het Leesgezelschap van Diepenbeek* bevat al de ingrediënten van een theologischen strijdroman: dominees, candidaten in de godgeleerdheid, een kerkeraad, een dorpsheer, lieve vrouwen! Er wordt in gehuicheld door de rechtzinnigen en nobel gehandeld door de modernen, en ten laatste, na ontmaskering en vernedering der hypocrieten, komt de ont-knooping met het vertrek van al de hyper-onverdraagzame, gereformeerde kerkeraadsliden naar Amerika: de moderne candidaat Hendrik Rusting krijgt de plaats.

Evenwel, er is ook een katholiek priester in dit Diepenbeeksche leesgezelschap. Dat is pastoor *Labarius*, hunkerend vriend van den dorpsheer Van Berkel, die den priester een glaasje brandewijn met suiker schenkt, een „kloddertje,” zooals de pastoor het noemt, en die vervolgens, als de eerwaardige heer eene aanschrijving van de Regeering heeft ontvangen nopens een eventueel onderzoek naar den al of niet verdraagzamen inhoud der vaderlandsche schoolboekjes van historischen aard, die dan, zeg ik, aan zijn brandewijnschenkenden gastheer de censuur overdraagt. Alles samen genomen is deze pastoor *Labarius*, die natuurlijk in Van Limburg Brouwer's boek de drager moet zijn van 't Roomsche element op een Nederlandsch dorp, zulk een droevig figuur, dat men moeite heeft, den goeden stumper, al blijkt hij het zichtbaar teeken der wijding op het hoofd te dragen, mede te tellen.